

Су шаруашылық жүйесінің құрамы мен құны

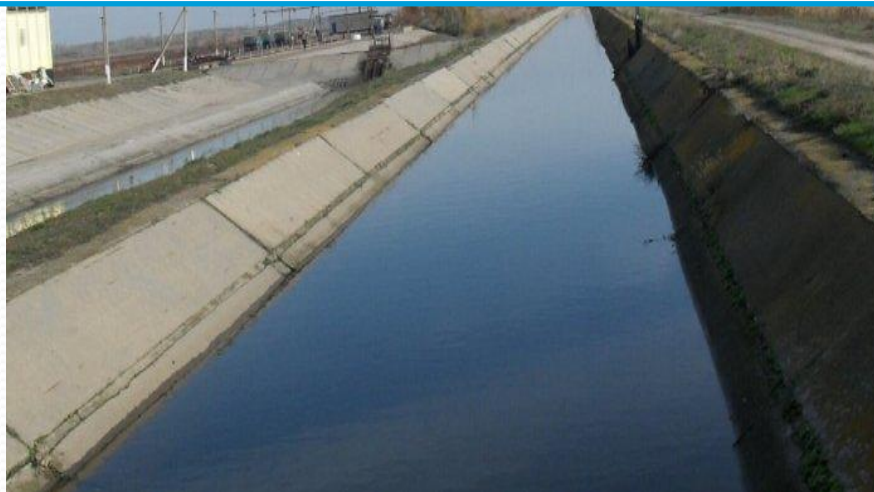
Орындаған: Тулеген С
Қабылдаған : Қалиева Қ

Жоспар

- Кіріспе.
- Негізгі бөлім.
 1. Суландыру жүйесі және оның құрамы
 2. Су ресурстарын бағалау
 3. Суландыру жүйесінің толық құрылымдары
- Қорытынды.
- Пайдаланылған әдебиеттер.

Кіріспе

Суландыру жүйесі деп су көзінен суды алып егістік жерлерге, бригадаларға жеткізіп, танаптарға бөліп, дақылдарды белгілі мерзімде суғару үшін салынатын үлкенді-кішілі каналдар мен гидротехникалық құрылыстарды айтады.

Суландыру жүйесі және оның құрамы

Су көзі

Бас саға

Бас канал

Шаруааралық
каналдар

Танап каналдары

Гидротехникалық
құрылыстар

Жолдар

Екпе ағаштар

Коллекторлар

Көпір

Өткелдер

Осылардың барлығын
пайдалануға арналған
құралдар мен
джабдықтар

Бас саға

- Су көзінен су алып суландыру жүйесіне береді.
- Су алу коэффициентін 0,95...1,05 арасында қамтамасыз етіп отырады.

Бас канал

- Суландыру жүйесіндегі ең ірі канал.
- Ұзындығы бірнеше километр болады.
- Бас сағадан суды алып, суғарылатын алқаптың еңсрңына дейін апарады
- шаруааралық каналдарға бөледі.

Шаруаарлық каналдар

- Суды бір топ шаруашылыққа әкеліп, шаруа каналдарына бөледі;
- Каналдардың шекарасымен жүреді;
- Су деңгейі бас каналдағы су деңгейінен төмендеу болады.

Шаруашылық каналдар

- Суды шаруашылыққа әкеледі;
- Әр ауыспалы егістікке немесе бригадаға бір шаруа каналы салынады;
- Шаруа каналынан суды танап каналдарына алады.

Танап каналдары

- Суды танапқа жеткізеді;
- Әр танапқа бір канал салынады;
- Танап каналынан суды уақытша арықтар арқылы алып қарыққа береді.

Гидротехникалық құрылыстар

- Суландыру жүйесіндегі су бөлуді реттеу режимдерін қамтамасыз етіп отырады;
- Олар үш түрге бөлінеді.
 - Су бөлгіш-реттегіштер
 - Су өткізгіштер;
 - Су жалғастырғыштар.

Су бөлгіштер
құрылыстарға

Бас саға, суды бөліп алатын
құрылыстар, бөгеттер.

Дюкер, акведук. Каналды
кездейсоқ кедергілен өткізеді.

Тез су ағызар, су құлама
тектіштер жатады. Каналдарды
сай немесе опырма жерлерден
өткенде бір біріне жалғайды.

Екпе ағаштар

Каналдардың, жолдардың
бойына, танаптардың айналасына
отырғызылады.
Егісті қардың жел арқылы ұшып
кетуіне, жерасты судың
көтерілуіне жол бермейді.

Су шаруашылық жүйелері

```
graph TD; A[Су шаруашылық жүйелері] --> B[Мемлекеттік]; A --> C[Ішкі шаруашылық]; B --- D[Бас саға, бас канал, шаруааралық каналдар, гидротехникалық және басқа да құрылыстар жатады. Бұл жүйелер облыстық немесе аудандық су басқармасына бағынышты.]; C --- E[Шаруашылыққа немесе жеке қожалық ұжымға қарайды.];
```

Мемлекеттік

Бас саға, бас канал, шаруааралық каналдар, гидротехникалық және басқа да құрылыстар жатады. Бұл жүйелер облыстық немесе аудандық су басқармасына бағынышты.

Ішкі шаруашылық

Шаруашылыққа немесе жеке қожалық ұжымға қарайды.

Суландыру жүйелері алып жатқан ауданына және техникалық сапасына қарай бірнеше дәрежелер мен кластарға бөлінеді:

● Жоғарғы:

1. Класс- 51-90 мың га
2. Класс – 26-50 мың га
3. Класс – 11-25 мың га
4. Класс – 1-15 мың га
5. Класс – 1 мың га

Қорытынды

- Халық шаруашылығы салаларының суға мұқтаждығын сол, өзен алқабында немесе жеке алынған шаруашылықта шешу шаралары суландыру жүйесінің негізгі мақсаты болып табылады.
- Суландыру жүйесі су шаруашылығының мекемесі, оның құрамына әр түрлі каналдар мен су қабырғаларынан басқа, гидротехникалық және жол құрылыстары, су алу көздері жатады.

Пайдаланылған әдебиеттер

Ахмедсафин У.М. и другие. «Ресурсы и использование подземных вод Казахстана». Алматы, 1972.

Аскоченский А.Н. «Орошение и обводнение в СССР», Колос, 1967.

«Водоснабжение сельскохозяйственных районов Казахстана»⁷.

Багров М.Н. «Сельскохозяйственная мелиорация». Учебное пособие, -М. Агропромиздат, 1988.